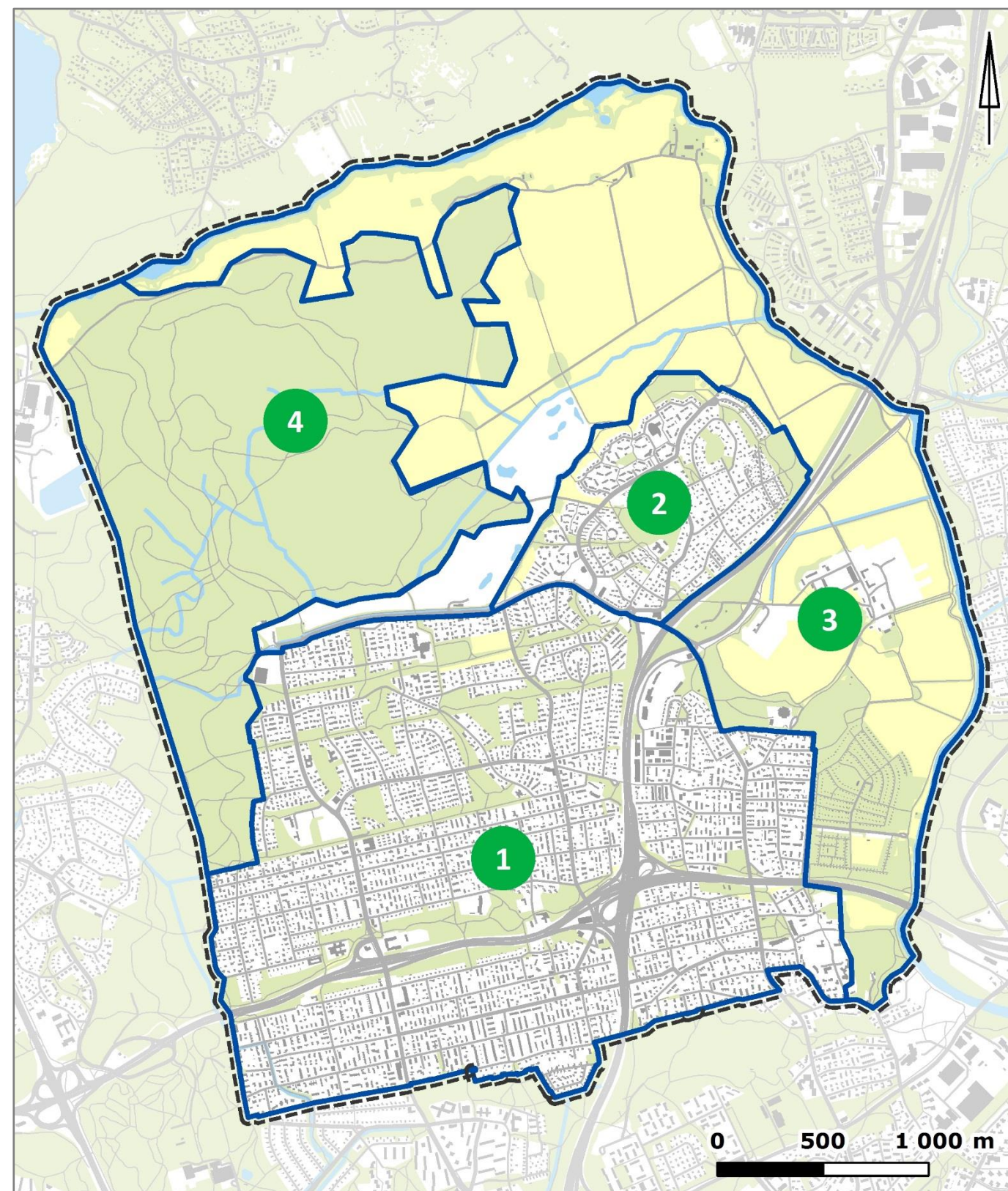

ALUEKORTIT

10.4.2018

1. ITÄ- JA LÄNSI-PAKILA JA PALOHEINÄ

Alueen kokonaiskuva

Itä- ja Länsi-Pakila sekä Paloheinä ovat keskenään saman tyyliä, tiiviisti rakennettuja, mutta idyllisiä pientaloalueita. Länsi- ja Itä-Pakila muodostavat yhdessä Pakilan kaupunginosan ja Paloheinä kuuluu Tuomarinkylän kaupunginosaan. Paloheinän ja Länsi- ja Itä-Pakilan alueet on liitetty Helsinkiin vuonna 1946 suuressa alueliitoksessa.

Alue rajautuu pohjoisessa Haltialan peltoihin ja Paloheinän golfkenttään, etelässä Suursuon sairaala-alueeseen ja Patolan viheralueeseen, lännessä Keskuspuiston metsäalueeseen ja idässä Toivolanpuistoon sekä Pakilan siirtolapuutarhaan. Alueella asuu vuonna 2017 yhteensä noin 16 400 asukasta, joista Länsi-Pakilassa asuu noin 7 000 asukasta, Itä-Pakilassa 3 400 asukasta ja Paloheinässä 6 000 asukasta.

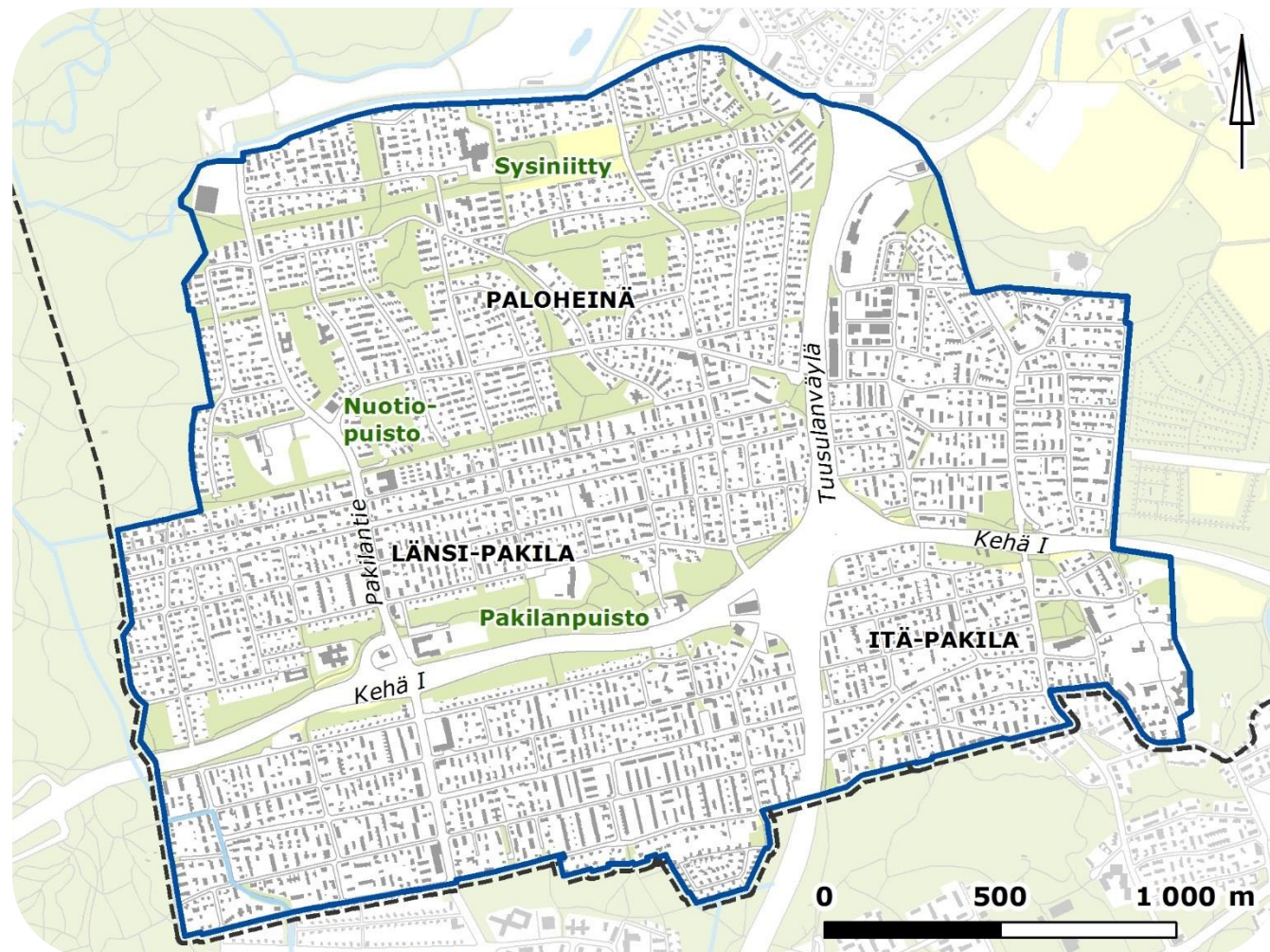
Rakennuskanta on vaihtelevaa. Alueelle on rakennettu rintamamiestaloja 1950-luvulla sekä tyyliään vaihtelevia rivi-, pari- ja omakotitaloja 1980-luvulta lähtien. Paloheinän alueella on pääosin uudempaa ja kookkaampaa rakennuskantaa, kun taas Länsi-Pakilassa on yhä runsaasti rintamamiestyylistä rakentamista. Koko aluetta leimaa runsas täydennysrakentaminen. Itä-Pakilan aluetta on laajennettu vielä 2000-luvulla.

Alueella sijaitsee useita palvelutaloja, kuusi perusasteen koulua, päiväkoteja, neljä päivittäistavarakauppaa, kirjasto sekä terveysasema. Itä-Pakilan pohjoisosassa sijaitsee pieni toimitila-alue, jossa on toimistoja, liiketiloja ja tuotannon tiloja. Viheralueilla on yksi leikkipuisto sekä useampi leikkipaikka ja pelikenttä.

Länsi- ja Itä-Pakila sekä Paloheinä ovat tiiviisti rakennettuja, mutta aluetta pohjoisessa reunustava Keskuspuisto sekä alueen keskellä sijaitsevat poikittaiset viheralueet tarjoavat tärkeän virkistysmahdollisuuden. Alueen keskellä, Kehä I:n molemmin puolin sijaitsee kapea metsävyöhyke.

Suuret moottoriväylät Kehä I ja Tuusulanväylä jakavat alueen neljään osaan rajaten liikkumisen osien välillä aluetta halkovien kokoojakatujen Pakilantien, Kuusmiehentien ja Yhdyskunnantien varaan. Alueen sisäinen katuverkko on hyvin tiivis ja kattava koostuen erityisesti Länsi-Pakilassa suorista ja pitkistä asuntokaduista.

Alueella on kattava jalkakäytäväverkosto. Jalankulku- ja pyörätieyhteydet sijoittuvat pääosin kokoojakatujen varsille sekä viheralueille.

Kuva 1. Itä- ja Länsi-Pakilan ja Paloheinän aluerajaus.

Kuva 2. Halkosuontie.

Yleiset tavoitteet

- Rakennettua ympäristöä kehitetään kunnioittamalla alkuperäisen ympäristön vahvuuksia, vehreitä pihvoja ja katuympäristöjä, sekä säilyttämällä viheralueet.
- Täydennysrakentamisen yhteydessä varmistetaan, että uudet värit, materiaalit ja tyyli sopivat yhteen vanhan rakennuskannan kanssa.
- Asuinalueiden rajautuminen viheralueisiin tulee säilyttää ja yhteyksiä kehittää.

Maisema ja luonto

Vihreä verkosto

- Aluetta halkovat Keskuspuistosta yltävät, vihersormia yhdistävät viheryhteydet, jotka muodostavat tärkeitä virkistysalueita ja itä-länsisuuntaisia ekologiaa yhteyksiä, erityisesti keskimäinen metsäinen yhteys. Näitä itä-länsisuuntaisia yhteyksiä yhdistää Paloheinäntien ylitse ainakin yksi etelä-pohjoissuuntainen metsäinen viheryhteys.
- Kehä I:n molemmin puolin sijaitsevat viheralueet muodostavat tärkeän, useita ekosysteemipalveluja tarjoavan suojavihervyöhykkeen. Vyöhyke tulee säilyttää monipuolisena, viihtyisenä, kerroksellisenä lähimetsänä, jossa on maisemallista vaihtelevuutta.

Kuva 3. Puronvarsipuisto.

Kuva 4. Pyöräilyn seudullinen pääraitti Kehä I:n varressa.

- Korttelialueiden väliset viheralueet muodostavat tärkeän metsä- ja niittyaluemosaiikin, joka on yhdistynyt kapeilla vihervyöhykkeillä turvallisine reitteineen. Itä-länsisuuntaisten viheryhteyksien säilyttäminen mahdollisimman leveinä ja kasvillisuudeltaan monipuolisina on tärkeää alueen ekologian sekä virkistyksen kannalta.

Kasvillisuus

- Tavoitteena on säilyttää viheralueiden nykyiset arvot jatkossakin. Alueen lisärakentamisen yhteydessä kohdistuu viheralueille voimakkaampi kulutus, mihin tulee varautua hoito-toimin.
- Länsi-Pakilan viheralueet muodostavat toimivan viherverkoston, jonka selkärankana toimii kaksi Tuusulanväylältä Keskuspuistoon ulottuvaa itä-länsisuuntaista vihervyöhykettä. Paikalliset viherlinjat muodostavat sekapuustoisien, kerroksellisen, viihtyisän ja turvallisen lähimetsän reunoineen.
- Lähimetsiä hoidetaan huolehtien niiden yhtenäisyydestä, turvallisuudesta, viihtyisyydestä, kestävyyydestä sekä luon-

toarvojen säilyttämisestä ja huomioimisesta. Ekologisesti ja toiminnallisesti tärkeät yhteydet säilytetään luonnon monimuotoisuuden ja virkistysarvojen turvaamiseksi.

- Pakilanpuiston tavoitteena on elinvoimainen, luonnonarvoiltaan monimuotoinen, sekapuustoinen ja kerroksellinen suojaviheralue tonttien kupeessa. Korpialue ja sen monimuotoisuus toimivat osana hulevesijärjestelmää. Ojien kuntoa ja toiminnallisuutta ylläpidetään tarvittavin toimenpitein.
- Kadunvarsikasvillisuuden ja katutilaan rajautuvan kasvillisuuden hoidon tavoitteena on sujuva ja turvallinen liikkuminen katualueilla.
- Niittymäiset ja puistomaiset alueet ylläpidetään jatkossakin avoimina. Avointen, luonnonmukaisten alueiden vesakoituminen estetään.

Sininen verkosto

- Alue kuuluu Näsinöjan-Tuomarinkylänojan, Haaganpuron sekä Vantaanjoen valuma-alueisiin. Alueen pienpiirteinen sininen verkosto on säilytettävä nykyisessä laajuudessa.
- Luonnonmukaiset viheralueet viivyttävät hulevesiä, parantavat purojen vedenlaatua ja tasaavat virtaamavaihteluita. Alueella tulee säilyttää riittävästi kasvillisuutta viher- ja tonttialueilla maankäytön muuttuessa kasvavien hulevesimäärien hallintaan erityisesti Länsi-Pakilan länsipuolella ja Itä-Pakilan keskiosassa.
- Hulevesien viivyttämiselle soveltuvat Pakilanpuisto, Sysiniitty sekä Tuikkupuisto, joiden nykyistä ojaverkostoa ylläpidetään toimivana. Tarvittaessa alueille sijoitetaan hulevesien viivytysaltaita tai kosteikkoalueita.

Arvoympäristöt

- Itä- ja Länsi-Pakilan sekä Paloheinän alue rajautuu linnustollisesti arvokkaisiin metsä- ja niittyalueisiin.
- Pakilanpuiston korpialue Pakilan yläasteen ja kirkon välisellä alueella on arvokas kasvikohte.
- Alueen viheralueille sijoittuu useita kiinteitä muinaisjäänkökohteita, jotka ovat ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustusrakenteita. Nuotiopuistossa taistelukaivannoista on muodostettu puisto.
- Länsi- ja Itä-Pakilassa osa rakennuskannasta on suojeltu asemakaavalla. Tällaisia rakennuksia sijoittuu erityisesti Länsi-Pakilaan Niittyluhdantien, Heinämiehentien, Suovakujan, Halkosuontien, Kyläkunnantien, Papinmäentien ja Saarnaajantien varrelle. Itä-Pakilassa kohteet ovat yksittäisiä.

Liikenne ja esteettömyys

- Seuraavilla reiteillä ja alueilla tavoitellaan esteettömyyden erikoistasona:
 - Leikkipuisto Soihtu

- Jalankulku- ja pyörätiet Pakilantie 105–113 välillä sekä bussipysäkki ajoradan toisella puolella Pakilantie 108 edessä
- Jalankulku- ja pyörätiet Pakilantien molemmin puolin Halkosuontien ja Kehä I:n välillä
- Jalankulku- ja pyörätieyhteys Pakilan yläasteen koululta Kehä I varrella Talkootien kevyen liikenteen sil- lalle ja siitä Halkosuontielle palvelutalojen välistä.
- Jalankulku- ja pyörätieverkoston yhtenäisyys ja jatkuvuus varmistetaan kehittämällä niin alueen sisäisiä yhteyksiä kuin myös yhteyksiä ympäröiville alueille.
- Alueelle suunnitellun itä-länsi-suuntaisen baanayhteyden sijoitteluun vaikuttavat tärkeät säilytettävät viheryhteydet, jotka eivät saa kaventua.

Pintamateriaalit

- Ajoratojen sekä jalankulku- ja pyöräteiden pintamateriaalina käytetään asfalttia.
- Ulkoilureittien pintana käytetään kivituhkaa tai soraa.
- Uudisrakentamisen ja peruskorjauksen yhteydessä kadut varustetaan harmaalla graniittireunatuella.
- Erotus- ja reunakaistojen sekä saarekkeiden kiveyksissä käytetään harmaata betonikiveä, jota täydennetään luonnonkivisillä kiviraidoilla ja -alueilla tyyppipiirustusten mukaan.

Rakenteet

- Ajoradan hidasteina käytetään tyynyhidasteita ja korotetut suojatiet toteutetaan tyyppipiirustusten mukaisesti.
- Uusissa rakenteissa ja vanhoja kunnostettaessa käytetään ensisijaisesti luonnonkiveä, esim. tukimuurit ja portaat.

Valaistus

- Kadut ja puistoraitit valaistetaan metallisilla, sinkityillä pylväsvalaisimilla. Valaisintyypit valitaan lähiympäristöön sopiviksi, yleistä linjaa noudattaen.
- Perusparannettavien katujen valaistus sovitetaan katupuihin ja kaupunkikuvallisiin tavoitteisiin.

Kalusteet ja varusteet

- Kalustevalinnassa noudatetaan Helsingin kaupunkikalusteohjetta, penkkien uusimisen ja lisäämisen myötä niiden ilmettä pyritään yhtenäistämään alueella.

Alueiden käyttö

- Tontin yhteyteen liittyvien lisäpihajärjestelyjen tilanne tulee selkeyttää ja sopia yhtenäiset käytännöt.

ALUEKORTTI

2. TORPPARINMÄKI

Alueen kokonaiskuva

Torpparinmäki on 1950-luvulta lähtien rakennettu Tuomarinkylän kaupunginosan osa-alue. Nimensä Torpparinmäki on saanut Tuomarinkylän kartanon torppareista. Torpparinmäki on pientaloaluetta, joka on melko tiiviisti rakennettu eri vuosikymmenten aikana. Alueen korkein kohta on Torpparinpuiston mäki, jonka pohjois- ja itärinteille rakennettiin rintamamiestaloja toisen maailmansodan jälkeen. Torpparinmäen alueella asuu vuonna 2017 noin 2 800 asukasta.

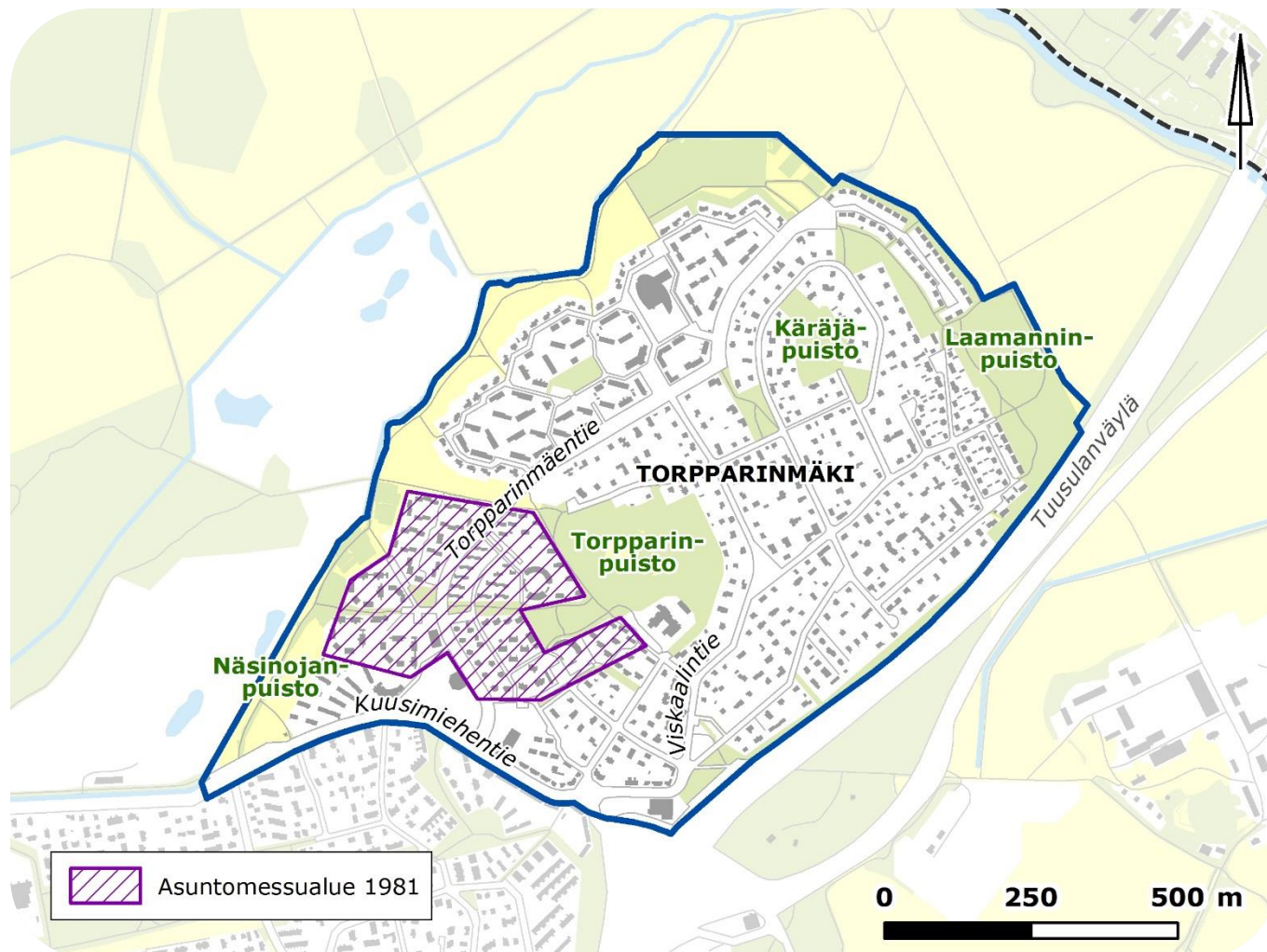
Rintamamiestalot ovat pääosin säilyneet, mutta suurille tonteille on täydennysrakennettu pientaloja 1980- ja 1990-luvulla.

Vuonna 1981 Torpparinmäessä järjestettiin asuntomessut. Messualueelle Torpparinpuiston länsi- ja lounaspuolille rakennettiin kaksikerroksisia paritaloja, joiden tavoitteena oli yhteisöllisyys sekä energiaa säästävä rakentaminen. Taloihin toteutettujen lasikuistien ja viherhuoneiden oli tarkoitus hyödyntää aurinkoenergiaa.

Torpparinmäki rajautuu idässä Tuusulanväylään, etelässä Kuusmiehentiehen ja Kuusmiehenkaareen sekä lännessä ja pohjoisessa Haltialan peltoihin ja Paloheinän golfkenttään. Torpparinmäessä on useita puistoja ja puistikkoja, tiivistä pientaloasumista, koulu ja useampi päiväkotikoti sekä monitoimitalo. Alueella sijaitsee myös kaksi päivittäistavarakauppaa. Viheralueilla sijaitsee leikkipuisto, useampi leikkipaikka, Torpparinmäen urheilukenttä sekä ulkoilureitistö.

Alue on hyvin vihreä ja paikoitellen alueella kasvaa myös erittäin harvinaisia lajeja. Keskuspuistoon kuuluvien Haltialan peltöjen ja metsien läheisyys tarjoaa loistavat ulkoilumahdollisuudet.

Alueen katuverkko on hyvin tiivis ja kattava koostuen pääosin asuntokaduista. Aluetta halkovat paikalliset kokoojakaadut Torpparinmäentie ja Viskaalintie. Alueen jalankulkuyhteydet ovat kattavat. Pyörätieverkosto sijoittuu em. kokoojakatujen varsille sekä Fallintorin ja Torpparinpuiston ympärille. Lisäksi Torpparinmäen suunnasta kohti Tuomarinkylän kartanoaluetta johtaa seudullinen pääulkoilureitti, Tuomarinkylänpolku.

Kuva 1. Torpparinmäen aluerajaus.

Kuva 2. Torpparinmäen Notaaritie.

Kuva 3. Torpparinmäenpuiston ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset.

Kuva 4. Laamanninpuisto.

Kuva 5. Torpparinmäentie.

Kuva 6. Kuusmiehenkaaren kiertoliittymä.

Yleiset tavoitteet

- Torpparinmäkeä kehitetään monipuolisena asuinalueena kunnioittamalla alkuperäistä ympäristöä ja rakennuskantaa, kuten asuntomessualueen aikakauteen tyypillinen rakennuskanta.
- Alueen kehittämisessä säilytetään katutilan kaarimaiset elementit sekä puukujanne.
- Alueen mahdollisen täydennysrakentamisen yhteydessä tavoitteena on avoimen maisematilan ja tärkeiden näkymien säilyminen.
- Alueen viherverkosto arvokkaineen kasvi- ja lintulajistoinen säilytetään.

Maisema ja luonto

Vihreä verkosto

- Alueen keskellä sijaitsevat Torpparinpuisto sekä Käräjäpuisto metsineen muodostavat jatkumon Pakilan viheralueille ja -reittiverkostolle. Puistoja tulee kehittää varmistamalla yhteyksien säilyminen asuinalueen keskeltä laajemmille virkistysalueille myös mahdollisen täydennysrakentamisen jälkeen sekä lisätä alueen virkistysmahdollisuuksia esimerkiksi lisäämällä penkkejä ja muita kalusteita ja välineitä.
- Aluetta länsi- ja pohjoispuolella kiertävä niittyverkosto yhtyy sekä alueen metsiin, että Haltialan peltoihin, muodostaen tärkeän liitoskohdan. Aluetta tulee hoitaa siten, että avoin ja lajirikas maisematila säilyy.

Kasvillisuus

- Torpparinpuistoa kehitetään viihtyisänä ja maisemaltaan vaihtelevana, mutta pääosin suojaaisana ja monimuotoisena lähimetsänä. Kehittämisessä otetaan huomioon lehtoalueiden monimuotoisuus sekä reuna-alueiden ja ulkoilureitin ympäristön turvallisuus.
- Torpparinpuistossa esiintyy uhanalaista mätäshelmikkää, joten kasvuympäristöä ylläpidetään lajille suotuisana.
- Käräjäpuistoa kehitetään puustoltaan kerroksellisena ja sekapuustoisena monimuotoisena lähimetsänä, jossa suositaan jalopuita ja pähkinää.
- Näsinöjan muodostaman notkon pienilmasto on suotuisa kasvupaikka, mutta veden johtamiskyvyn vuoksi notko ei saa kasvaa umpeen.
- Näsinöjan niittyalue säilytetään yleisilmeeltään avoimena. Asutuksen ja Näsinöjan välissä on puustoisia saarekkeita tai puuryhmiä.
- Metsäalueilla olevien ulkoilureittien lähiympäristöön avataan harkitusti näkymiä, mm. Torpparinpuiston laelta avataan näkymä lounaaseen.
- Lähimetsäalueita hoidetaan edelleen metsäisinä ja monikerroksisina.

Sininen verkosto

- Aluetta pohjoisessa rajaavan Näsinöja – Tuomarinkylänojan varren hoidossa huomioidaan eroosiovaara. Kasvillisuutta hoidetaan sen monimuotoisuutta säilyttäen, mutta ojan umpeenkasvamista ehkäisten.

Arvoympäristöt

- Torpparinpuiston luoteisosan rinnelehto on arvokas kasvillisuuskohde, jossa kasvaa alueellisesti uhanalainen mätäshelmikkä ja jonka arvot turvataan hoitotoimenpitein. Lisäarvona samalla kohteella kasvaa Helsingissä huomionarvoinen pähkinäpensas.

- Torpparinpuistoon sijoittuu ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoituskaivantoja, jotka ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä. Linnoituskaivantojen ympäristöä hoidetaan osana muuta viheralueiden hoitoa. Rakennelmia ei saa vaurioittaa hoitoimenpiteiden yhteydessä.
- Torpparinmäkeä reunustavat viheralueet sekä Torpparinpuisto ovat arvokkaita lintukohteita.
- Torpparinmäen keskiosan 1940–1950-lukujen vaihteessa rakentuneen yhtenäisen rintamamiestaloalueen rakennuskanta on suojeltu asemakaavalla kaupunkikuvallisesti ja historiallisesti arvokkaana.

Liikenne ja esteettömyys

- Jalankulku ja pyörätieyhteydet ovat toimivia. Reitistön yhtenäisyys ja jatkuvuus varmistetaan kehittämällä niin alueen sisäisiä yhteyksiä kuin myös yhteyksiä ympäröiville alueille.

Pintamateriaalit

- Ajoratojen sekä jalankulku- ja pyöräteiden pintamateriaalina käytetään asfalttia.
- Ulkoilureittien pintana käytetään kivituhkaa tai soraa.
- Uudisrakentamisen ja peruskorjauksen yhteydessä kadut varustetaan harmaalla graniittireunatuella.
- Erotus- ja reunakaistojen sekä saarekkeiden kiveyksissä käytetään harmaata betonikiveä, jota täydennetään luonnonkivisillä kiviraidoilla ja -alueilla tyyppipiirustusten mukaan.

Rakenteet

- Ajoradan hidasteina käytetään tyynyhidasteita ja korotetut suojatiet toteutetaan tyyppipiirustusten mukaisesti.
- Uusissa rakenteissa ja vanhoja kunnostettaessa käytetään ensisijaisesti luonnonkiveä, esimerkiksi tukimuureissa ja portaissa.

Valaistus

- Kadut ja puistoraitit valaistaan metallisilla, sinkityillä pylväsvalaisimilla. Valaisintyytit valitaan lähiympäristöön sopiviksi, yleistä linjaa noudattaen.
- Perusparannettavien katujen valaistus sovitetaan katupuihin ja kaupunkikuvallisiin tavoitteisiin.

Kalusteet ja varusteet

- Kalustevalinnassa noudatetaan Helsingin kaupunkitilaohjetta.

3. HALTIALAN JA TUOMARINKYLÄN KULTTUURIMAISEMA-ALUE

Alueen kokonaiskuva

Haltialan ja Tuomarinkylän kulttuurimaisema-alueen raja-
us kat-
taa Tuomarinkylän, Haltialan, Pakilan siirtolapuutarhan ja Toi-
volanpuiston alueet, joita yhdistää kulttuurihistorian lisäksi vil-
jelykulttuuri eri vuosisatoina. Alue rajautuu idässä ja pohjoises-
sa Vantaanjokeen, lännessä Haltialan metsäalueeseen, Torppa-
rinmäkeen ja Itä-Pakilaan sekä etelässä Patolaan.

Tuomarinkylän kartano ja siihen myöhemmin liitetty Haltialan
kartano ovat aikoinaan kuuluneet kiinteästi Helsingin pitäjän
kirkon maaseutualueeseen. Nimi Tuomarinkylä (Domarby)
esiintyy asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1417. Tuomarinkylän
kartano muodostettiin 1700-luvun keskivaiheilla jo 1500-luvulta
alueella sijainneen talonpoikauskylän paikalle. Nykyinen kustavi-
laistyylinen päärakennus on valmistunut vuonna 1790 ja piha-
rakennukset ovat samalta ajalta. Kartanon alueella sijaitsee
Tuomarinkylän ratsastuskeskus sekä vinttikoirakeskus.

Haltialan alue on osa Vantaanjoen laakson historiallista kulttuu-
rimaisemaa. Se on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja
luonnonsuojelullisesti arvokas. Kokonaisuuteen kuuluu Van-
taanjoen laaksotassanne. Tasanteella sijaitsevaan Helsingin van-
himpaan viljelyalueeseen kuuluvat hoidetut pellot, niitä rajaa-
vat metsät sekä Vantaanjoki rantalehtoineen. Nämä maisemat
ovat olleet viljeltyinä ja asuttuina yhtäjaksoisesti aina keskiajal-
ta saakka. Uusina elementteinä alueella ovat Paloheinän golf-
kenttä sekä laajat, Paloheinän majaa palvelevat pysäköintialu-
eet.

Alueen eteläosassa sijaitsevat vuonna 1948 perustettu Pakilan
siirtolapuutarha sekä vuonna 1977 perustettu Klaukkalanpuis-
ton ryhmäpuutarha.

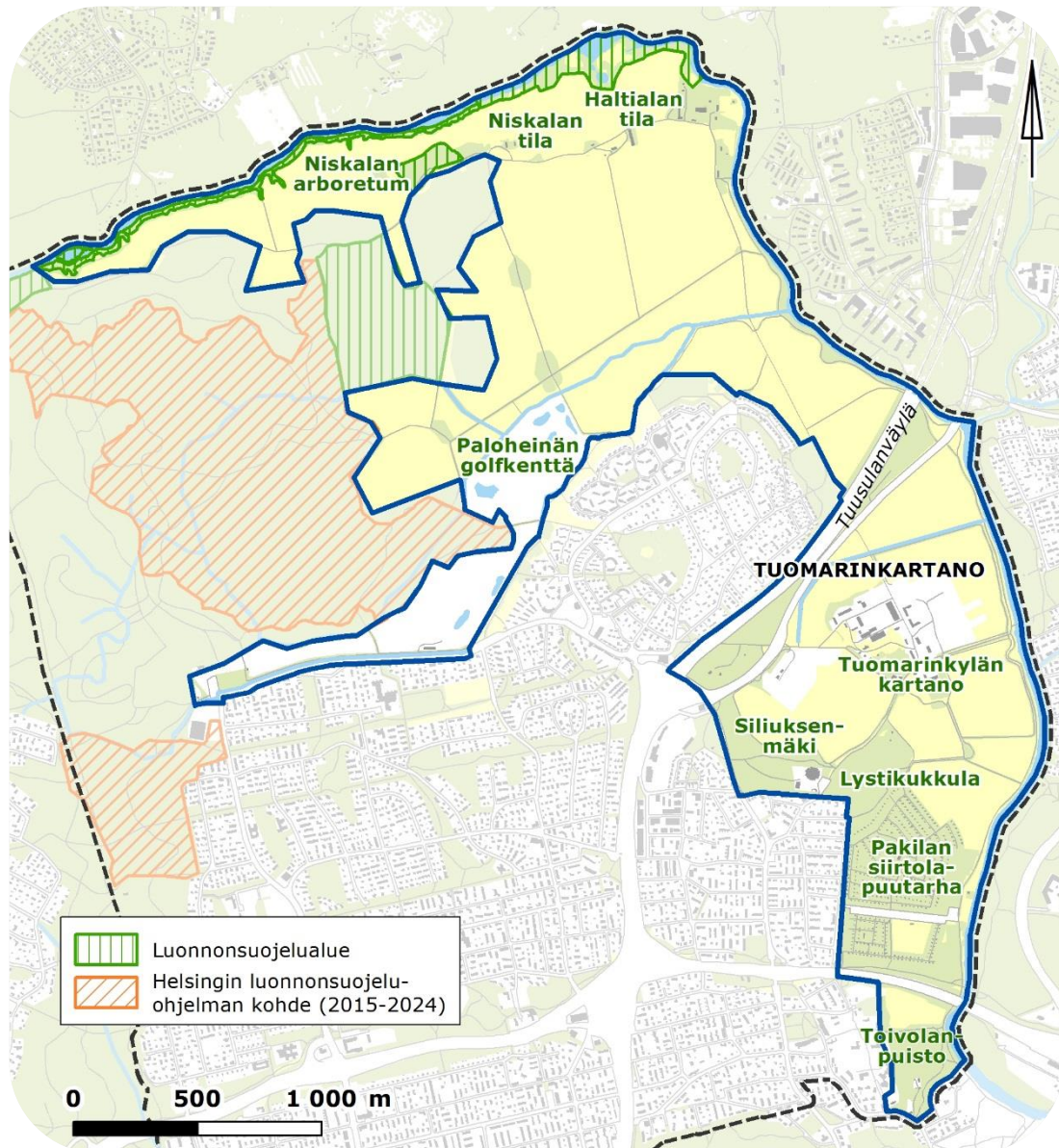
Tuomarinkartano on kokonaisuudessaan virkistys- ja viheralu-
etta. Kaupalliset palvelut sijaitsevat Itä-Pakilan ja Torpparin-
mäen puolella. Haltialan tilalla toimii ravintola sekä suosittu
kotieläintila, jossa on mm. sikoja, lehmiä ja lampaita.

Haltialan alueelle sijoittuu kolme luonnonsuojelualuetta, jotka
edustavat alueen arvokkainta luontoa: Ruutinkosken rinnele-
hot, Vantaanjoentörmä sekä Niskalan arboretum, joka on agro-
nomi Jakob Kavaleffin 1900-luvun alussa perustama puulaji-
puisto.

Alueen katuverkko on harva ja koostuu aluetta halkovien Tuu-
sulanväylän ja Vanhan Tuusulantien pohjoispuolella lähinnä yh-
destä asfalttipintaisesta, maantiemäisestä kadusta, Laamannin-
tiestä, joka jatkuu Haltialan tilalta länteen historiallisesti mer-
kittävänä Kuninkaantammentienä. Tuomarinkartanon alueella
on muutamia tonttikatumaista sorapäällysteisiä väyliä. Alueen
jalankulku- ja pyöräilyteistä merkittävimmät ovat Vantaanjoen
vartta mukaileva seudullinen pääulkolureitti ja siltä Tuomarin-
kartanon halki kohti Torpparinmäkeä ja Itä-Pakilaa suuntautu-
vat ulkolureitit.

Yleiset tavoitteet

- Historiallinen ympäristö näkyy selvästi Haltialassa Laaman-
nintien ja Kuninkaantammentien varrella sekä Tuomarinkar-
tanon alueella. Alueet ovat erityyppisiä ja niiden luonnetta
on kehitettävä jatkossakin siten, että Haltiala sekä Niskala
kehitetään tilamaisina ja Tuomarinkylän kartanoaluetta kar-
tanomaisena.
- Tiloja ympäröiviä peltoja säilytetään viljelyssä tai laidunne-
taan, sillä viljely ja kotieläintenpito ovat historiallisesti, eko-

Kuva 1. Haltialan ja Tuomarinkylän kulttuurimaisema-alueen sijaintikartta.

Kuva 2. Haltialan tilakeskuksen navettarakennus.

Kuva 3. Tuomarinkylän kartanon päärakennus.

logisesti, sosiaalisesti ja maisemallisesti tärkeitä. Alue on ainoita tämän laajuisia viljelys- ja laidunmaita Helsingissä. Nykyinen ratsastuskoulutoiminta alueella tulisi turvata tulevaisuudessakin.

- Historiallisten tyylipiirteiden säilyttäminen sekä historian vaaliminen Tuomarinkylän kartanon alueella on tärkeää ja sen tulee näkyä mm. pintamateriaalien, rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden valinnassa. Myös kasvillisuuden kokonaisuuden muodostaminen alueella on tärkeää.
- Historiallisia rakennuksia ja näkymiä tulee korostaa ja ylläpitää. Tilojen ja kartanon näköyhteys tulee säilyä jatkossakin.
- Alueen luonto-, kulttuuri- ja maisema-arvot säilytetään ja sovitetaan toisiinsa ja alueen toimintoihin. Kulttuuri- sekä luonnonkasvillisuutta ja vanhaa puustoa vaalitaan alueen hoidossa ja kehittämisessä. Ulkoilureiteiltä avataan uusia näkymiä viljelymaisemaan.
- Vantaanjoen varsi on koko kaupungin mittakaavassa erittäin merkittävä ekologinen yhteys ja tulva-alue. Maisemalliset, ekologiset ja virkistysarvot tulisi yhteen sovittaa. Jalankulun ja pyöräilyn reittejä selkeytetään ja opastusta ja viitoitusta kehitetään tuoden esiin alueen historiaa.
- Alueella on runsaasti muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöskohteita. Alueen arkeologinen perintö huomioidaan alueen suunnittelussa.

Kuva 4. Lampaita kesälaitumella Haltialan tilalla.

Maisema ja luonto

Vihreä verkosto

- Keskuspuiston ja Helsingipuiston liitoskohta muodostuu sekä arvokkaista metsäalueista että kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävistä maisemapelto- ja niittyverkostosta, joita Vantaanjokilaakso edustaa. Aluetta tulee hoitaa siten, että tunnusomainen avoin maisematila säilyy.
- Alue on Helsingissä merkittävä avointen niitty- ja peltoaluiden keskittymä, jota täydentävät ja monipuolistavat läheisen pientaloalueen pihaympäristöt, Pakilan siirtolapuutarha-alueet ja Vantaanjoen varren tulvaniityt.
- Alueen merkittävät metsäkohteet sijaitsevat Siliuksenmäellä, Lystikukkulalla ja Toivolanpuistossa.
- Alue muodostaa Helsingipuiston vihersormen virkistys-aluekokonaisuuden pohjoisosan ja samalla liitoskohdan Keskuspuiston vihersormeen.
- Ulkoilureittiyhteyksiä ylläpidetään Keskuspuiston ja Helsingipuiston välillä sekä niitä ympäröiville alueille kaikkina vuodenaikoina. Uuden Kuninkaantammen asuinalueen rakentuminen ja virkistyskäyttötarpeet huomioidaan Kuninkaantammentien yhteyden kehittämisessä.
- Helsingipuisto on Torpparinmäen koillispuolella kapeimmillaan, mistä syystä on erityisen tärkeää, että tätä tulvaniittyä toimivaa, kulttuurihistoriallisesti tärkeää avointa maisemapelto- ja -niittyaluetta kehitetään ja hoidetaan jatkossakin nykyisen kaltaisena.

Sininen verkosto

- Alueen sinisenä selkärankana toimii Vantaanjoki ja siihen virtaavat alueen merkittävimmät ojat ja purot: Näsinoja – Tuomarinkylänoja haaroineen sekä Tuomarinkartanonpuro.
- Vantaanjoki kuuluu Natura 2000-verkostoon ja tämä on huomioitava jokilaakson kehittämisessä ja ylläpidossa. Vantaanjoen virkistysarvoa kehitetään mahdollistamalla paikoin pääsy veden ääreen rannan ulkoilureiteiltä sekä avaamalla lisää näkymiä joelle. Jokivarren näkymäkohdat suunnitellaan ottaen huomioon maisema- ja luontoarvot. Näkymäalueilla kasvaa kenttäkerroksen (tulvaniitty) kasvillisuuden lisäksi muutama tulva-alueelle tyypillinen runkopuu tai puuryhmä. Nämä alueet toimivat samalla tulvien vastaanottoalueina.
- Näsinoja–Tuomarinkylänoja virtaa vaihtelevassa ympäristössä alkaen Keskuspuiston Haltialan metsäalueelta ja virraten Paloheinän golfkentälle ja Haltialan peltoalueelle. Kumpikin ojan haara virtaa avoimessa maisemassa, rajautuen niittyyn tai peltoon, mikä heijastuu veden laadussa. Vedessä on sameutta, joka viittaa runsaaseen kiintoainekuormitukseen. Kehittämisessä ja hoidossa huomioidaan eroosiovaara.
- Ojan muodostaman notkon pienilmasto on suotuisa kasvupaikka. Kasvillisuutta hoidetaan siten, että luonnon monimuotoisuus säilyy, samalla kun estetään ojan kasvaminen

umpeen vesikapasiteetin menettämisen ja tulvariskihallinnan vuoksi.

- Tuomarinkartanonpuron ympäristö ylläpidetään avoimena niittymäisine pientareineen, pois lukien muutama maisemapu. Mikäli kiintoaineen osa purossa nousee, rakennetaan Köyhänmiehenpellon itäreunalle viivytysallas, josta vesi virtaa Vantaanjokeen.
- Ojat ja purot säilytetään ja kehitetään avouomina. Ojat ja purot rikastuttavat ympäristöä ekologisesti sekä maisemallisesti ja ovat tärkeitä vedenjohtamisen väyliä.
- Rakentamaton joen tai puron varsi on tärkeä mm. tulvatorjunta-alueena. Läpäisemättömän pinnan osuus pyritään säilyttämään alhaisena myös tulevaisuudessa.
- Sinistä verkostoa täydentävät myös golfkentän lammikot.

Maisemanhoitoalueet

Vantaanjokilaakson viljelymaisema on erittäin arvokas eri näkökulmista. Arvot ovat kulttuurihistoriallisia, luonnonsuojellisia, maisemallisia, toiminnallisia, vesitaloudellisia sekä virkistyksellisiä. Alue tarjoaa Helsingin laajimpia yhtenäisiä avoimia maisemia. Avointa maisematilaa jäsentävät puistomaiset ja metsäiset saarekkeet, virtavedet ja omalla tavallaan myös liikenneväylät.

Alue on jaettu pienempiin maisemanhoitoalueisiin, joiden hoidon perusteena ovat tavoiteltu maisemakuva, ekosysteemipalvelut sekä toiminnalliset palvelut. Erotellut maisemanhoitoalueet ovat:

1. Avoin peltomaisema metsäisine saarekkeineen (maisemapelto, niitty, laidun)
2. Vantaanjoen koskijakso
3. Vantaanjoen uoma rantoineen
4. Kartanomiljööt (Haltiala, Tuomarinkylä, Niskala)
5. Puistomaiset alueet ja saarekkeet
6. Pienvesimaisema (puro, oja)
7. Metsäalueet
8. Liikenneväyläalueet
9. Toiminnalliset vuokratut alueet (vinttikoirakeskus, Pakilan siirtolapuutarha, Klaukkalanpuiston ryhmäpuutarha, Paloheinän golfkenttä)

Maisemanhoitotavoitteet

Alue 1. Avoin peltomaisema metsäisine saarekkeineen

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Avoin viljelymaisema muodostaa tämän osa-alueen päämaisemaelementin, jota jäsentävät ja rikastuttavat puistomaiset tai metsämaiset saarekkeet, puurivit, yksittäiset puut tai puuryhmät sekä vesiuomat.

Tavoitteet: Aluetta hoidetaan maisemapeltona, maisemaniit-tynä, laitumena, ketona tms. avoimena maisemana, joka mahdollistaa agraarihistorian säilymisen ja esille tuomisen sekä viljelytoiminnan jatkumisen. Alueella liikkuminen tapahtuu ka-
peahkoilla teillä ja jalankulun ja pyöräilyn väylillä, joiden pinta on pääosin sitomaton. Aluetta jäsentävät joko puistomaiset saarekkeet tai metsäsaarekkeet, joiden luonnetta ylläpidetään.

Alue tarjoaa lukuisia näkymiä, joita säilytetään ja ylläpidetään. Avoin näkymä ja maisema-akseli Haltialan tilan ja Tuomarinkylän kartanoalueen välissä on tärkeä ja säilytettävä. Metsäisten alueiden ja avointen alueiden reuna-alueita hoidetaan ja kehitetään kasvillisuudeltaan kerroksellisia. Avoimia maisemapelto- ja -niittyalueita hoidetaan ja ylläpidetään rakentamattomina avoimina maisematiloina.

Alue 2. Vantaanjoen koskijakso

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Viehättävä, näkymä- ja äänirikas koskimaisema on luonnonsuojelualuetta merkittävine luonto- ja virkistysarvoineen.

Tavoitteet: Koko koskijakso on luonnonsuojelualuetta, jonka hoito ohjautuu erillisen suunnitelman mukaan. Maisemaa ylläpidetään nykyisellä tasolla. Alueen turvallisuutta vaalitaan mm. portaiden ja terassien ylläpidolla. Puustoa hoidetaan monikerroksisena.

Alue 3. Vantaanjoen uoma rantoineen

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Avoin- ja puoliavoin jokimaisema jonka varrella kulkee aktiivisessa käytössä oleva ulkoilureitti.

Tavoitteet: Joenvarren kasvillisuutta ylläpidetään suosien tulva-alueelle tyypillisiä lajeja, jotta alueella kehittyy tulvaniittyverkosto sekä kasvillisuuden kerroksellisuutta. Sulkeutuneilla puustojaksoilla avataan näkymäkohtia ulkoilureitiltä joelle alueelle laaditun Vantaanjoen maisemanhoitosuunnitelman mukaisesti.

Ulkoilureitti kunnostetaan tarvittavilta osin ja täydennetään yhtenäiseksi reitiksi Kuninkaantammen alueelta aina Toivolanpuistoon. Joen varrella tulee olla ympärivuotisessa ulkoilukäytössä reitti myös tällä osuudella. Reitin varrelle sijoitetaan muutama taukopaikka penkkeineen, joista avataan jokinäkymää. Vantaanjokilaakson kasvillisuutta hoidetaan siten, että eri osa-alueiden luonne, monimuotoisuus ja kerroksellisuus säilyvät ja alueiden käyttö on turvallista.

Alue 4. Kartano- ja tilaympäristöt (Haltiala, Tuomarinkylä, Niskalan tila ja arboretum)

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Kartanoalueet ovat arvokkaita maisema-alueita, jossa kasvillisuus on puistomaista ja sisältää esim. jaloja lehtipuita. Arvoniittyalueita ovat mm. Tuomarinkylän Kaisanmäki ja Haltialan tilaan kuuluva Kellarimäki.

Tavoitteet: Kartanoalueille on laadittu kohdekohtaiset hoitosuunnitelmat. Tuomarinkartanon alueella sijaitsevat arvokkaat niittybiotoopit, joita hoidetaan myös erillisen hoitosuunnitelman mukaan. Kartanoalueiden arvoniitty ylläpidetään arvoja säilyttämällä. Arvoniittyjä voidaan tuoda alueen käyttäjille tutuiksi esitteiden ja opastaulujen avulla. Jaloja lehtipuita suositetaan luonnonhoidossa kartanoalueilla sekä metsäisillä ja puustoisilla alueilla, joilla jalopuuston osuus on jo nykytilanteessa suuri. Niskalan tilan pihapiirin arvokas puu- ja pensaskasvisto otetaan hoidon piiriin ja kunnostetaan tila julkiseen käyttöön.

Kuva 5. Joki- ja peltonäkymät ovat alueelle tyypillisiä.

Alue 5. Puistomaiset alueet ja saarekkeet

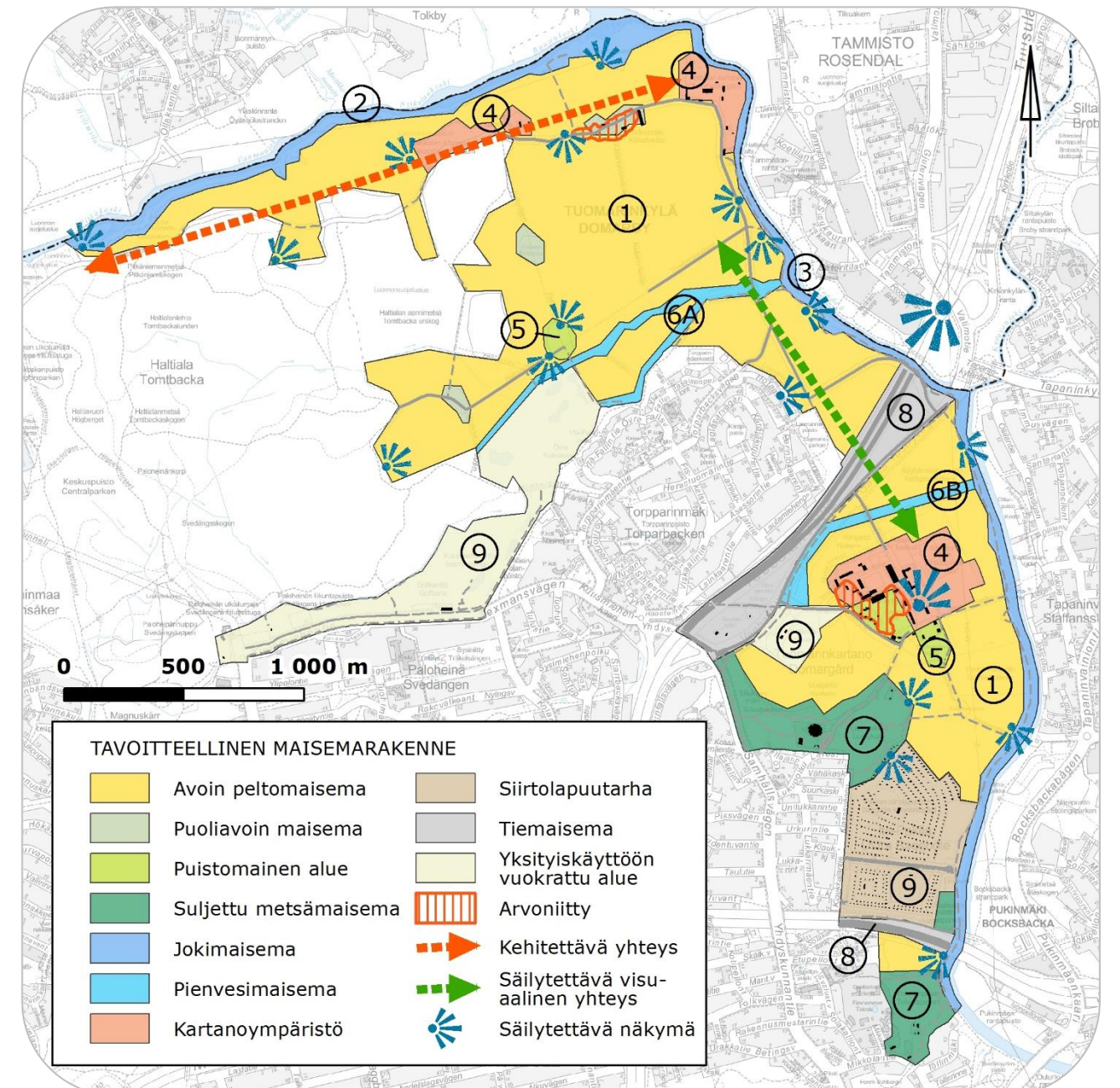
Maisemarakenne ja erityispiirteet: Kulttuurimaisemalle tyypilliset puistoalueet, jotka sisältävät jaloja lehtipuita.

Tavoitteet: Puistoalueet hoidetaan siten, että alueiden ilme säilyy samankaltaisena huomioiden lajivalikoima sekä suljetun ja avoimen tilan suhde. Tammialuetta Haltialan ulkoilureitin risteyskohdassa kehitetään virkistys- ja lepoalueeksi. Tuomarinkylän kartanopuistoa ylläpidetään hoitosuunnitelman mukaan.

Alue 6. Pienvesimaisema (puro, oja)

Maisemarakenne ja erityispiirteet:

Alueella virtaa kaksi pienvesistöä Näsinoja-Tuomarinkylänoja (6A) sekä Tuomarinkartanonpuro (6B), joiden luonne on hyvin erilainen.

Kuva 6. Tavoitteellinen maisemarakenne ja maisemanhoitoalueiden rajaukset.

Keskuspuiston metsäalueelta Vantaanjokeen virtaavan Näsi-noja–Tuomarinkylänojan uoma on syvä. Uomassa on oma pienilmasto, jossa valitsee ojan lähiympäristöstä poikkeavat kasvulosuhteet. Ojan notkossa kasvaa jalopuitakin, jotka sopivat hyvin sen puistomaiseen lähiympäristöön Torpparimäen alueen rajalla. Tuomarinkartanonpuron uoma on avoimessa peltomaisemassa virtaava matala, kapea ja verraten lyhyt.

Tavoitteet: Jyrkkien rantojen eroosiovaara on tunnistettu ja ojan uomaa on kehitettävä siten, että luiskat loivennetaan tarvittavilta osin. Ojan luiskat pidetään kasvullisina suosien puustoa, jotta oja ei täytyisi tarpeettomalla vihermassalla, joka voi aiheuttaa tulvia rankkasateen aikana. Pensasmaista kasvillisuutta suositetaan, mutta ojien ei anneta tukkeutua kokonaan.

Tuomarinkartanonpuron ylläpidossa suositetaan pensasmaisuutta ja matalahkoa kasvillisuutta. Huolehdistaan puron toiminnallisuudesta ja kunnosta.

Alue 7. Metsäalueet

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Metsäalueet sijoittuvat reunavyöhykkeisiin ja puustoisille kukkuloille. Puustorakenne on varsin monipuolinen ja vaihteleva. Lehtikuusi-, koivu- ja mäntyvaltaisia alueita sijaitsee paikoin kuusivaltaisten alueiden seassa. Pääosin järeää sekametsää, paikoitellen nuoremman metsän alueita. Jaloja lehtipuita esiintyy paikoin runsaasti.

Tavoitteet: Metsäalueiden hoidon ensisijaisena tavoitteena on tukea alueen kulttuurimaisemallisia ja luonnon monimuotoisuusarvoja sekä virkistysarvoja. Puuston hoidossa suositetaan jaloja lehtipuita, lehtikuusta sekä kulttuurilajistoa. Ulkoilureittien ja asuinalueiden lähiympäristöjen viihtyisyydestä ja turvallisuudesta huolehdistaan.

Metsäalueiden hoidossa on tärkeä kehittää maiseman reunavyöhykkeitä ja tehdä metsänhoidolliset toimenpiteet siten, että metsäalueiden siluetti säilyy ehyenä. Linnoituslaitteet otetaan huomioon alueen hoidossa. Luonnonsuojelualueiden hoito suoritetaan erillisten hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaan.

Niskalan Arboretum on suurimmaksi osaksi luonnonsuojelualue, jota hoidetaan oman kohdekohtaisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti.

Lystikukkulan metsäalueelle tyypillinen lehtikuusikko säilytetään. Kartanoalueiden puistometsien hoito tehdään erillisten hoitosuunnitelmien mukaisesti. Pihdan leviämistä metsäalueilla tulee rajoittaa.

Siliuksenmäki, Lystikukkula ja Toivolanpuisto ovat yhtenäisiä metsäalueita, joiden metsän tuntu säilytetään. Näkymiä ylläpidetään Lystikukkulaa reunustavilta ulkoilureiteiltä. Siliuksenmäellä ja Lystikukkulan alueella on vanhojen lahopuustoisten kangas- ja lehtometsien piirteitä (METSO-kohteita). Siliuksenmäen alueella on lahokaviosammaleen esiintymiä, jotka tulee ottaa huomioon metsänhoidossa.

Alue 8. Liikenneväyläalueet

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Liikenneväylien ympäristö on pääosin metsittynyttä peltoa. Puusto on rakenteeltaan varttunutta suojapuustoa. Eteläosan Huvilamäellä on lehtometsää.

Tavoitteet: Alueisiin kuuluvat suojametsät, puurivit, niityt sekä ojat, joita hoidetaan siten, että niiden elinvoimaisuus ja suoja-vaikutus säilyvät. Huvilanmäen lehdon luontoarvot turvataan. Vantaanjoen rannan yläpuolella kulkeva reitti kunnostetaan.

Alue 9. Toiminnalliset vuokratut alueet

Toiminnallisiin vuokrattuihin alueisiin kuuluvat tällä alueella Paloheinän golfkenttä, Tuomarinkylän ratsastus- ja viinttikoirakeskukset, Haltialan kahvila-ravintola sekä Pakilan siirtolapuutarhan ja Klaukkalanpuiston viljelypalstat.

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Alueet ovat puolijulkiiseen käyttöön vuokrattuja kiinteistöjä. Kaikille on yhteistä se, että ne sijoittuvat avoimeen laaksomaisemaan.

Paloheinän golfkenttä sijaitsee Kuusimiehenniityllä ja sen erityispiirteenä ovat eri nurmi- ja niittyalueet sekä lammikot.

Viinttikoirakeskus sijaitsee Tuomarinkylänkartanon Uusipellon alueella. Alue on nurmipintainen ja rajautuu ympäröivästä peltomaisemasta kapealla puuvyöhykkeellä.

Siirtolapuutarha ja viljelypalstat sijoittuvat Vanha Riihipelto – alueen eteläpäädyssä rajautuen metsäiseen Lystikukkulaan luoteessa ja Kalukalanpuistoon kaakossa sekä asuinkortteleihin lännessä. Idässä aluetta rajaa Vantaanjoki.

Tavoitteet: Kaikki alueet ovat vuokrattuja ja niiden toiminta on tärkeä ja asukkaiden elinympäristöä rikastuttava. Tavoitteena on säilyttää alueita nykyisen toiminnan piirissä ja kehittää niitä maisemarakennetta muuttamatta.

Arvoympäristöt

Kulttuurihistorialliset ympäristöt

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009): Tuomarinkylän kartano.
- Niskalan ja Haltialan tilojen ja Tuomarinkylän kartanoalueen rakennukset on suojeltu asemakaavalla.
- Alueelle sijoittuu useita kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tuomarinkylän kartanon ja Lystikukkulan alueella on ensimmäisen maailmansodan aikaisia puolustusrakenteita sekä kartanon päärakennuksen tuntumassa historiallinen asuinpaikka. Myös Haltialan ja Niskalan alueilla on historiallisia asuinpaikkoja. Myös Toivolanpuiston alueella on säilynyt puolustusrakenteita.

Luonnon arvot

- Vantaanjokilaakso on määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuurimaisemaksi ja se kuuluu Natura 2000 – verkostoon.
- Luonnonsuojelualueet: Niskalan arboretum, Vantaanjoentörmä ja Ruutinkosken lehdon luonnonsuojelualue.
- Ruutinkosken luonnonsuojelualueen etelälaidalla kasvaa luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu kynäjalavaryhmä.
- Ruutinkosken lehto kuuluu myös valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan ja alue on tärkeä matelija- ja sammakkoeläinten esiintymisalue.
- Tuomarinkylän kartanon alue on kasvillisuudeltaan arvokas alue, jonka lisäksi Vantaanjokilaakson peltoalueet ovat linnustollisesti arvokkaita.
- Lystikukkula ja Tuomarinkylän kartanon alue sekä Vantaanjoen varsi Pitkäkosken ja Ruutinkosken välisellä osuudella ovat tärkeitä lepakkoalueita.

Liikenne ja esteettömyys

- Jalankulun ja pyöräilyn reitistöä kehitetään osana laajempaa Vantaanjokivarren vyöhykettä. Kehittämisessä huomioidaan myös yhteydet joen pohjoispuolelle Vantaan kaupungin viheralueille.
- Alueen ulkoilureittejä kehitetään turvallisemmiksi huomioiden samaa katutilaa käyttävät muut liikennemuodot sekä reittien ympärivuotisen käytön aiheuttamat haasteet (esim. latuverkostotarkastelu).
- Haltialan kartanon pihapiirin ja laidunalueille johtavien kulkureittien turvallisuutta edistetään huomioiden alueen historialliset ominaispiirteet.
- Alueen pysäköinnin keskittämistä tarkastellaan jalankulun ja pyöräilyn turvallisuuden ja sujuvuuden näkökulmasta.

Kuva 7. Kaisanmäen arvoniitty Tuomarinkylän kartanomiljöössä.

Kuva 8. Ruutinkosken rantalehdot on suojeltu luonnonsuojelulailla.

Pintamateriaalit

- Kulkupintojen päämateriaalina käytetään soraa ja kivituhkaa. Reittien asfalttipintaiset osuudet voidaan säilyttää asfaltti- tai sirotepintaisina.
- Pääsääntöisesti alueella ei käytetä reunakiveä, mutta mikäli se on välttämätöntä, reunakiven materiaalina käytetään harmaata graniittia.

Rakenteet

- Alueelle sopivia materiaaleja ovat luonnonkivi ja puu, kartanoalueilla myös takorauta ja maalattu teräs.
- Vantaanjoen rantavyöhykkeen luonnonsuojelualueilla käytetään erityisrakenteita, kuten puisia pitkospuita, esimerkiksi Ruutinkoskella.

Valaistus

- Valaistuksessa tulee ottaa huomioon alueen historialliset piirteet.
- Rantareitin valaistuksen tulisi olla yhtenäinen ja yhdenmukainen.
- Lepakoiden esiintyminen alueella tulee ottaa huomioon valaistuksen suunnittelussa ja kehittämisessä.

Kalusteet ja varusteet

- Kalustevalinnassa noudatetaan Helsingin kaupunkikalusteohjetta ja alueen kalustevalikoimaa yhtenäistetään luopumalla vähitellen keskuspuiston omasta mallistosta sekä hallintokuntien omista malleista.
- Historiallisten ympäristöjen kalusteet ja varusteet voivat poiketa muusta alueesta ja niiden valinnassa noudatetaan ko. alueelle valittua tyyliä ja materiaalia.

- Haltiala-Niskala alueella voidaan käyttöön luonnonmukaisempia kalusteita ja esimerkiksi pitkospuita, kun Tuomarinkylän alueella pääpaino on alueen historian esiintuominen.
- Jalankulun ja pyöräilyn reittien varrelle lisätään penkkejä sekä roska-astioita. Tarvittaessa käytetään myös muita kalusteita, esim. penkkiöpöytä -yhdistelmiä eväspaikoilla.
- Värimaailma pyritään pitämään yhtenäisenä.
- Viitoissa ja opasteissa käytetään pääosin Helsingin yleistä mallia, mutta erityiskohteiden info- ja opastetaulut voidaan suunnitella kuhunkin kohteeseen erikseen.

Alueiden käyttö

- Tuomarinkartanon eteläpuolella Itä-Pakilan alueella sijaitsevien Pakilan siirtolapuutarhan ja Klaukkalanpuiston alueilla harjoitetaan palstaviljelyä. Toimintaa kehitetään alueen toimijoiden, Pakilan siirtolapuutarhayhdistyksen ja Klaukkalanpuiston ryhmäpuutarha ry:n, kanssa.
- Helsingin Vinttikoirakerhon hallinnassa oleva Vinttikoirakeskus Tuomarinkartanon Uusipellon alueella soveltuu koiraharrastajien tapahtumien järjestämiseen.
- Tuomarinkartanon alueella sekä Haltialassa voi järjestää historialliseen teemaan sopivia tapahtumia esimerkiksi keskiaikaisia markkinoita sekä perinnejuhliin liittyviä tapahtumia.
- Niskalan arboretum toimii opetusympäristönä esimerkiksi kasvi- ja luonnontieteisiin perehtymisissä.
- Haltialan tila sopii tapahtumien järjestämiseen sekä opetuskäyttöön. Myös lapsille on paljon tarjontaa, sillä alueella sijaitsee mm. eläintila ja leikkipaikka. Alueella vieraileekin paljon koululaisia, päiväkotiryhmiä ja lapsiperheitä.
- Paloheinän liikuntapuiston viheralueet Kuusmiehentien varrella sopivat alueen lähiasukkaille suunnattujen pienimuotoisten tapahtumien järjestämiseen, esimerkiksi puistojumpat ja kyläjuhlat.

Kuva 9. Alueen ulkoilureitistö on laaja.

Kuva 10. Niskalan arboretumin alue soveltuu myös opetusympäristöksi.

Kuva 11. Haltialan tila on suosittu lapsiperheiden vierailukohde.

ALUEKORTTI

4. HALTIALAN METSÄ JA AARNIALUE

Alueen kokonaiskuva

Keskuspuisto on Helsinkiä halkova etelä-pohjoissuuntainen metsäalue, joka saa alkunsa etelässä Töölönlahdelta ja päättyy Helsingin pohjoisrajalle Haltialaan. Tuhannen hehtaarin laajuisen Keskuspuisto on 10 kilometriä pitkä ja edustaa hyvin etelärannikon rikasta ja vaihtelevaa luontoa. Aluesuunnitelman osalueraus kattaa Keskuspuiston pohjoisosan Haltialan alueella.

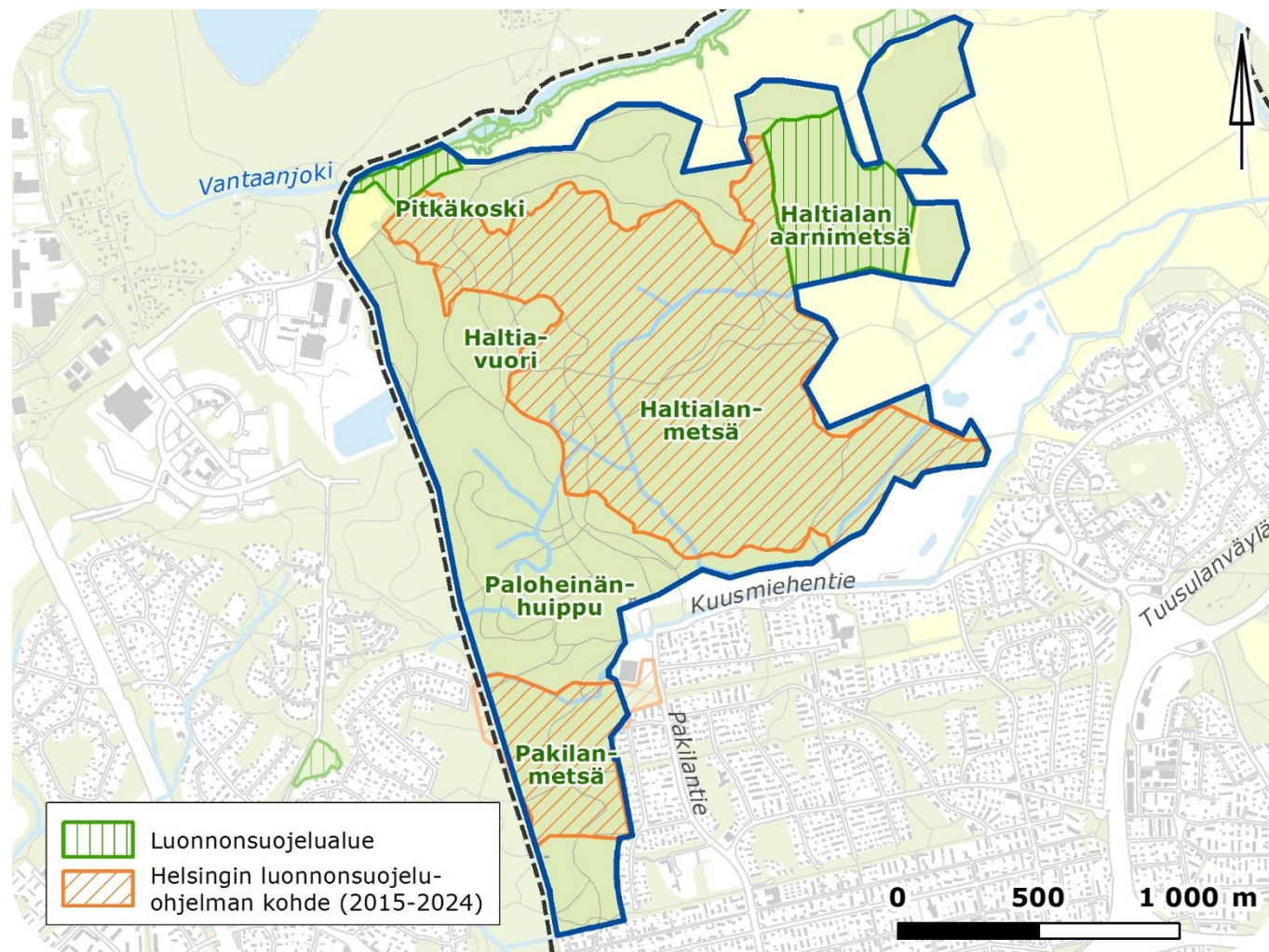
Haltialan alueella Keskuspuisto on laajimmillaan muodostaen kaupungin yhtenäisimmän metsäalueen. Metsät tällä alueella ovat pääosin varttuneita ja kasvillisuus on rehevää ja luonnonmukaista tarjoten sopivia elinympäristöjä monille metsälajeille.

Keskuspuisto on perustettu Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksellä vuonna 1914 ja se perustuu arkkitehti Bertel Jungin suunnitelmaan. Keskuspuiston alueelle on vahvistettu osayleiskaava 1978 ja osa puistosta on asemakaavoitettu. Helsingin uudessa yleiskaavassa Keskuspuisto on osoitettu virkistys- ja viheralueeksi.

Keskuspuiston tarjoamat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet ovat vertaansa vailla, sillä kokonaisuudessaan alueella on ulkoilureittejä noin 100 km. Näistä suuri osa sijoittuu Haltialan alueelle, jotka ovat talvisin latuina. Paloheinä on Keskuspuiston ulkoliikunnan keskus, jonne sijoittuu ulkoilureittien ja latujen lisäksi pulkkamäki, golfkenttä ja Paloheinän Majan kahvila saunoineen sekä uutena aktiviteettinä kiipeilypuisto. Alueen palveluihin kuuluvat lisäksi Pitkäkosken maja ja koira-aitaukset.

Yleiset tavoitteet

- Metsäalueella on tiheä ja runsaasti käytetty ulkoilureittiverkosto, jonka toimivuutta ja opastusta parannetaan. Reittiympäristöjä hoidetaan turvallisina ja viihtyisinä.
- Paloheinän majalla sekä Haltialan tilalla sijaitsevat keskeisimmät kokoontumis- ja pysäköintialueet, joita tulisi kehittää virkistysalueen lähtöpaikoiksi.
- Kuninkaantammen, Niskalan ja Haltialan tilojen välinen ulkoilureittiyhteys tulee kehittää ympärivuotiseksi kävely- ja pyöräily-yhteydeksi.
- Haltialan ja Paloheinän alueita kehitetään ensisijaisesti metsäluonnon arvokkaana kokonaisuutena ja Helsingin laajimpana metsäalueena.

Kuva 1. Haltialan metsän ja aarnialueen aluerajaus.

Kuva 2. Pitkäkoski.

Kuva 3. Paloheinän huipun pururata.

Kuva 4. Ulkoilureitti kohti Torpparinmäkeä.

Kuva 5. Paloheinän virkistysalue ja uusi seikkailupuisto.

Maisema ja luonto

Vihreä verkosto

- Alue koostuu laajasta metsäalueesta, joka on osa Keskuspuistoa ja Helsingin metsäverkon ydinalueita ja täten sen merkitys alueen viherverkostossa on suuri.
- Haltialan aluetta kehitetään ensisijaisesti luonnonsuojelullisesti arvokkaana laajana ja yhtenäisenä metsäalueena. Alueelle perustetaan kaksi laajaa luonnonsuojelualueita. Ulkoilumetsäalueita hoidetaan luonnon monimuotoisuusarvot, virkistys- ja maisema-arvot yhteen sovittaen.
- Virkistysyhteyksiä sekä palveluita alueella kehitetään ja ylläpidetään kaikkina vuodenaikoina. Uuden Kuninkaantammen asuinalueen rakentuminen huomioidaan yhteyksien kehittämisessä.
- Hienoa yhtenäistä metsäaluetta täydentää sen liittyminen Vantaanjoen suojeltuun jokiluontoon ja sen reheviin rantoihin.

Sininen verkosto

- Alueella virtaa lukuisia talousmetsävaiheessa kaivettuja oja, joita on osin tukittu ennallistamistoimin metsäalueen korpi- ja kosteikkoluonnon palauttamiseksi.
- Haltialanmetsässä sijaitsevan lehtokorven ennallistamistoimia tulisi jatkaa ojia tukkimalla ja patoamalla. Veden pidätyminen metsäalueella muuttaa korpea monimuotoisemmaksi ja vähentää tulvaeroosiota pelto-ojissa.

- Ojat johtavat metsäalueelta vesiä kolmeen kaupunkipuroon. Suurin osa alueen vedestä virtaa Vantaanjokeen Näsinajan-Tuomarinkylänojan uomaverkoston kautta.
- Alueen luoteiskulmalla Vantaanjokeen virtaavaan Rajaojaan päättyy ainakin Pitkähäkköniityn ja Pitkähäkköniityn pintavedet. Ojan valuma-alueella tapahtuvan rakentamisen eräänä tavoitteena on säilyttää ojan vedenlaatu hyvänä ja virtaama tasaisena.
- Pakilanmetsän eteläosan pintavedet valuvat Haaganpuroon ja edelleen Pikku Huopalahteen.

Maisemanhoitoalueet

Vantaanjokilaakson viljelymaisemaan rajautuva Haltialan metsäalue aarnimetsineen on erittäin arvokas eri näkökulmista. Arvot ovat kulttuurihistoriallisia, luonnonsuojelullisia, maisemallisia, toiminnallisia, vesitaloudellisia sekä virkistysellisiä.

Alue tarjoaa Helsingin laajimpia yhtenäisiä ja hyvin kytkettyjä metsäalueita, jotka pohjoisessa rajautuvat avoimeen viljelymaisemaan. Metsämaisemaa jäsentävät vaihtelevat maastonmuodot, kalliolaet, ojat ja purot sekä muutama avoin niitty. Maaston pienpiirteisyyden vuoksi alueelta avautuvat näkymät vain avoimille alueille päin. Alueen toiminnallisesti hallitsevalle Paloheinän täyttömäelle avautuu näkymä vain yhdestä kohdasta.

Alue on jaettu pienempiin maisemanhoitoalueisiin, joiden hoidon perusteena ovat tavoiteltu maisemakuva, ekosysteemipalvelut sekä toiminnalliset palvelut. Erotellut maisemanhoitoalueet ovat:

1. Virkistys- ja ulkoilumetsät
2. Rauhoitetut tai rauhoitettavaksi tarkoitetut metsät
3. Paloheinänhuipun metsäiset alueet
4. Pienvesimaisema (puro, oja)
5. Avoin maisematila (niitty, avokallio)

Maisemanhoitotavoitteet

Alue 1. Virkistys- ja ulkoilumetsät

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Pakilanmetsä edustaa suljettua metsämaisemaa. Alueen erikoispiirteisiin kuuluvat Ensimmäisen maailmansodan aikaiset puolustusvarustukset, jotka ovat muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja.

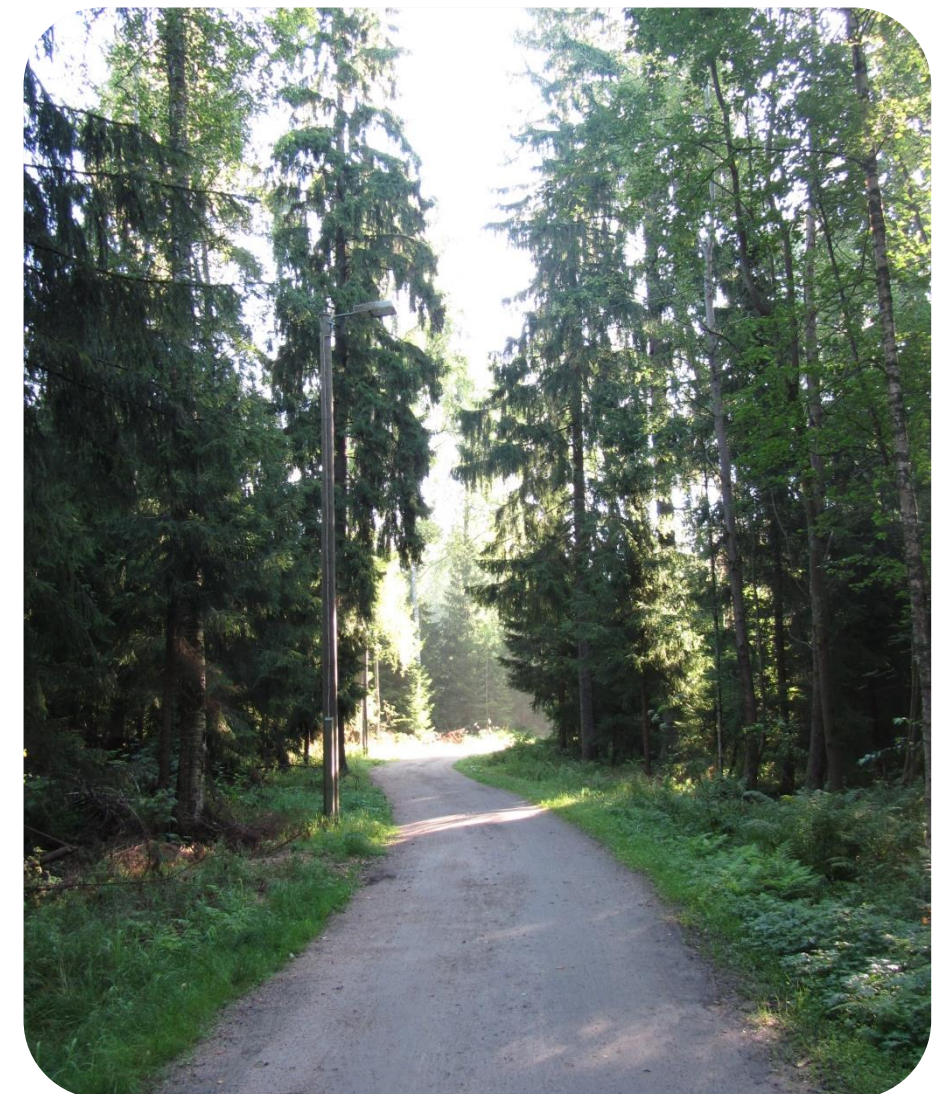
Keskuspuiston pohjoispään metsämaiseman topografia vaihtelee 24...53 metriin. Alueen korkein kohta on Haltiavuori. Pitkähäkköniityn korkeimman pisteen tuntumassa sijaitsee puistoreittien risteys, josta avautuvat näkymät mm. Paloheinäntunnelin alittua alueen. Metsä on kehittynyt sekä avokallioiden väliin, että kosteikkoalueille. Haltiavuoren laki on avokalliota.

Tavoitteet: Keskuspuiston metsiä hoidetaan ulkoilumetsinä. Hoidon tavoitteena on ylläpitää turvallista ja viihtyisää ulkoilu-ympäristöä samalla, kun luonnon monimuotoisuusarvot turvataan toimenpiteiden yhteydessä sekä jättämällä osa metsistä kehittymään suunnitelmakauden aikana ilman hoitotoimia. Alueelle valmistuu erillinen Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma 2018-2032 vuoden 2018 aikana.

Pakilanmetsä rajautuu idässä asutusalueeseen. Metsäalueiden ulkoilureittiyhteyksiä tulisi kehittää ja niiden opastusta selkiyttää. Näkymät reitiltä metsäreunan läpi Elonpalstojen ja Maunpellon alueille ylläpidetään.

Alue 2. Rauhoitetut tai rauhoitettavaksi tarkoitetut metsät

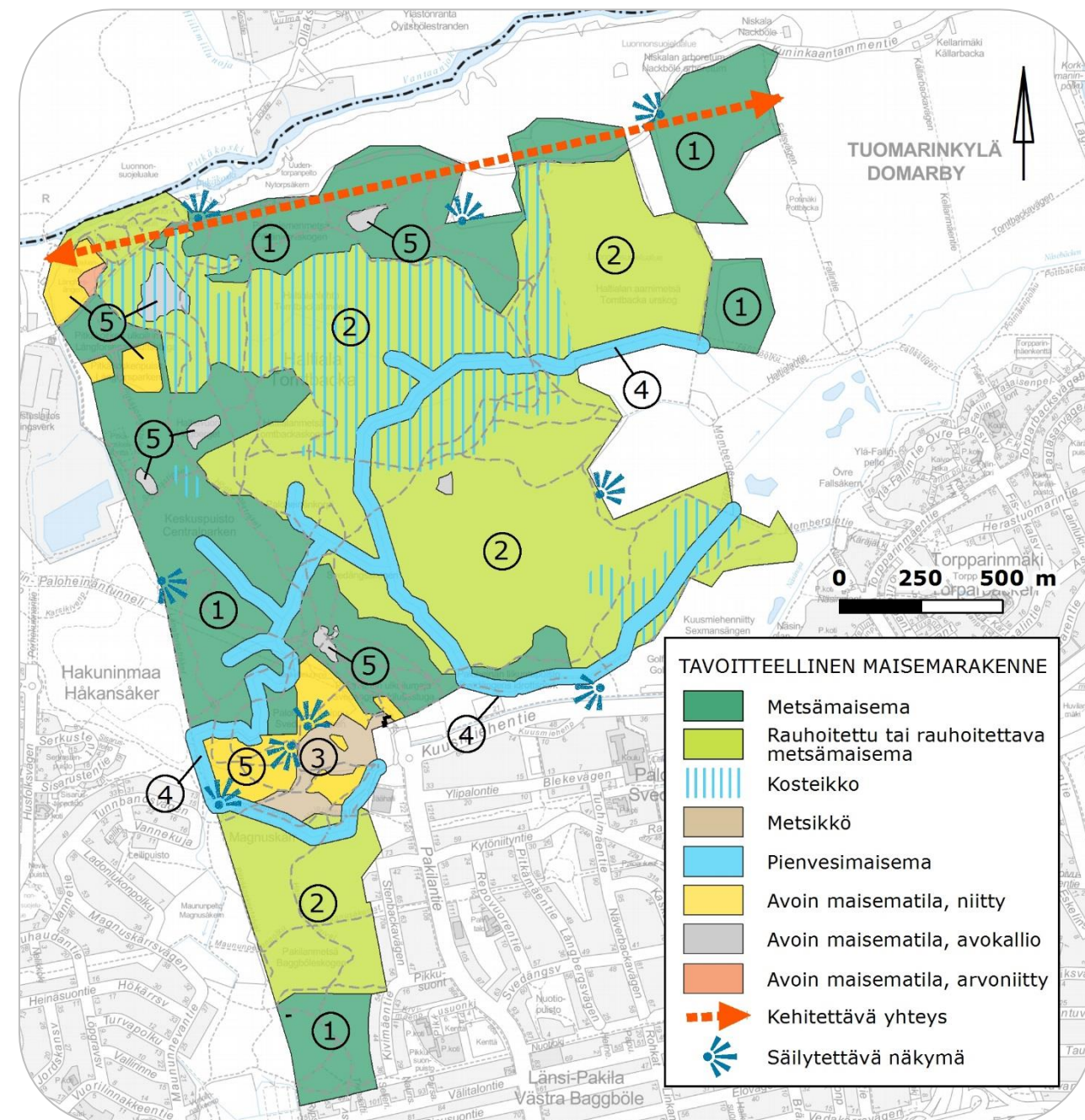
Maisemarakenne ja erityispiirteet: Erilliset hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa oleville Pakilanmetsälle ja Haltialanmetsälle sekä jo rauhoitetuille Pitkähäkköniityn rinnelehdon ja Haltialan aarnialueen luonnonsuojelualueille. Ulkoilumetsäalueille ja liikunta-alueen metsäkoille on laadittu erillinen Keskuspuiston luonnonhoidon yleissuunnitelma.

Kuva 6. Haltialan metsäalueen ulkoilureitit ovat korkealaatuisia.

Pakilanmetsä edustaa suljettua metsämaisemaa, jonka korkeusasemat vaihtelevat +25 m ja +30 m:n välillä. Metsä on kehittynyt sekä avokallioiden väliin, että kosteikkoalueille. Pakilanmetsä on ympäristökeskuksen vuonna 2015 julkaiseman Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015 - 2024 kohdealue. Lehtomainen ja tuore kangasmetsä ovat Pakilanmetsän yleisimmät kasvupaikat.

Luonnonsuojelualueeksi perustettavassa alueen pohjoisosassa on lehtokorpea ja lehtoa. Alueen topografia vaihtelee +15 m ja +35 m:n välissä. Alueen metsät kuuluvat arvokkaisiin luontokohteisiin, joiden arvoja on tarkemmin kuvattu kohdassa *Arvo-ympäristöt*. Pitkäniemenmetsän pohjoiselta reunavyöhykkeeltä Kuninkaantammentien varrella ja Haltialan aarnialueen reunavyöhykkeiltä avautuvat näkymät avoimeen viljelymaisemaan.

Kuva 7. Tavoitteellinen maisemarakenne ja maisemanhoitoalueiden rajaukset.

Tavoitteet: Luonnonsuojelualueiksi rauhoitettavia uusia alueita hoidetaan erillisen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Pakilanmetsä rajautuu idässä asutusalueeseen. Alueiden välisiä kulkuyhteyksiä on kehitettävä ja selkeytettävä. Näkymät reitiltä metsäreunan läpi Maunupellon alueelle ylläpidetään avoimina.

Ulkoilumetsiä ja liikunta-alueen metsiköitä hoidetaan Keskuspuiston luonnonhoidon yleissuunnitelman mukaisesti.

Alue 3. Paloheinänhuipun metsäiset alueet

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Tyypin edustajana on suunnittelualueella Paloheinänhuippu. Alue on täyttömäki, joka nousee ympäröivästä maastosta 37 m korkeuteen +59 m mpy. Osa rinteistä on metsitetty ja osa on niittyä. Niittyalueita käytetään talvisin pulkkamäkenä ja laskettelurinteenä.

Kuva 8. Haltialan aarnimetsä.

Tavoitteet: Paloheinänhuipun metsiköitä hoidetaan osana ulkoilualuetta siten, että ne kestävät kovaa kulutusta sekä talvela että kesällä. Keskeiset, rinteiltä ja huipulta avautuvat näkymät pidetään avoimina. Aluetta kehitetään myös vapaamuotoiseen oleskeluun varsinkin kesäisin.

Alue 4. Pienvesimaisema (puro, oja)

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Suunnittelualue on ojien ja purojen latva-aluetta, eli pienvesistöverkon uomat ovat matalia, kapeita ja osan vuodesta pintakuivia. Purojen ja ojien läheisyydessä sekä alavissa taskuissa kehittyneet kosteikot rikastuttavat maisemaa monimuotoisuudellaan sekä tasapainottavat maiseman vesitaloutta.

Tavoitteet: Ulkoilureittien käytön ja tulvien hallinnan kannalta tärkeät purot ja ojat on hoidettava siten, että niiden vedenjohdotkapasiteetti on riittävä ja uomat ovat kasvullisia suosien ranta- ja vesikasveja. Hoidolla kuitenkin tavoitellaan pohjakerroksen kasvillisuutta siten, etteivät purot kasva umpeen.

Ennallistettavilla korpi- ja kosteikkoalueilla ojia tukkimalla ja patoamalla pyritään palauttamaan tavoiteltu luontotyyppi ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta.

Alue 5. Avoin maisematila (niitty, avokallio)

Maisemarakenne ja erityispiirteet: Metsäisen suljetun maiseman keskellä avautuvat niityt tai avokalliot rikastuttavat maisemaa sekä luontoa. Paloheinänhuipun niittyalueilla on korkea virkistysarvo vuoden ympäri.

Tavoitteet: Alueiden hoidolla ylläpidetään sekä ekologisia että maisemallisia arvoja.

Pitkäkoskenpuistossa sijaitsevan koira-aitauksen luonne on hieman erilainen erikoistoiminnan vuoksi. Aluetta kehitetään jatkossakin puoliavoimena. Aitauksen sisällä olevan alueen kenttäkerros pyritään säilyttämään ainakin aitauksen reuna-alueilla.

Paloheinänhuipun niittyalueita kehitetään kulutusta kestäviksi, kukkiviksi ja tuoksuviksi alueiksi, joilla voi oleskella ja joita voi ihailla kauempaa. Kukkiva niitty tarjoaa elinpiirejä hyönteisille ja pienille nisäkkäille.

Alueen ainoaa arvoniittyä, Pitkäkosken kettoa, hoidetaan erillisen hoitosuunnitelman mukaan ja pyritään estämään kedon liika kulumisen.

Arvoympäristöt

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009): Pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet.
- Pakilanmetsän alueella sijaitsevat, RKY-alueen muodostavat ensimmäisen maailmansodan aikaiset puolustusvarustukset ovat myös kiinteitä muinaisjäännöksiä. Linnoitealuetta ylläpidetään osana muuta viherympäristöä siten, että sen rakenteet eivät vaurioidu toimenpiteiden yhteydessä.
- Kuninkaantammentien varteen alueen pohjoisosaan sijoittuu kolme historiallista asuinpaikkaa, jotka ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä.
- Haltialan metsäalue on kokonaisuudessaan arvokas lintukohde ja alueen pohjoisosa on lepakoille tärkeää aluetta. Metsäalueet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita ja alueelle sijoittuu useita liito-oravan ydinalueita. Alueella on erityistä merkitystä lahoppuustoisten kangas- ja lehtometsien ja korprien sekä niissä elävän uhanalaisen ja vaateliaan kääpälajiston kannalta.
- Haltialan alueella on vireillä Haltialanmetsän sekä Pakilanmetsän luonnonsuojelualueiden perustaminen.
- Luonnonsuojelualueet: Haltialan aarnialue ja Pitkäkosken rinnelehdot.
- Vantaanjoki kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

Liikenne ja esteettömyys

- Kuninkaantammen, Niskalan ja Haltialan tilan välinen ulkoilureittiyhteys tulee kehittää ympärivuotisesti käveltäväksi ja pyöräiltäväksi.
- Jalankulun ja pyöräilyn reitistön opastusta kehitetään osana laajempaa Keskuspuiston reittitarkastelua. Kehittämisessä huomioidaan myös yhteydet ympäröiville alueille.
- Alueen ulkoilureittejä kehitetään turvallisemmiksi huomioiden reittien ympärivuotisen käytön aiheuttamat haasteet (esim. latuverkostotarkastelu).

Pintamateriaalit

- Kulkupintojen päämateriaalina käytetään soraa ja kivituhkaa.
- Pääsääntöisesti alueella ei käytetä reunakiveä, mutta mikäli se on välttämätöntä, reunakiven materiaalina käytetään harmaata graniittia.

Rakenteet

- Alueelle sopivia materiaaleja ovat luonnonkivi ja puu.
- Metsässä voidaan käyttää pitkospuita.

Valaistus

- Keskuspuiston ulkoilureittien valaistuksen tulee olla yhdenmukainen ja yhtenäinen.
- Valaisinpylväinä käytetään pääosin puupylväitä.

Kalusteet ja varusteet

- Kalustevalinnassa noudatetaan Helsingin kaupunkikalusteohjetta ja alueen kalustevalikoimaa yhtenäistetään luopumalla vähitellen Keskuspuiston omasta mallistosta sekä entisen liikuntaviraston malleista.
- Jalankulun ja pyöräilyn reittien varrelle lisätään penkkejä sekä roska-astioita. Tarvittaessa käytetään myös muita kalusteita, esim. penkkipöytä -yhdistelmiä eväspaikoilla.
- Viitoissa ja opasteissa käytetään pääosin Helsingin yleistä mallia, mutta erityiskohteiden info- ja opastetaulut voidaan suunnitella kuhunkin kohteeseen erikseen.

Alueiden käyttö

- Metsäaluetta hyödynnetään kaikenlaiseen ulkoiluun, virkistykseen, hiihtoon, luonnon tarkkailuun, opastettuihin luontoretkiin.
- Ryhmäliikuntatapahtumissa voi hyödyntää esim. Paloheinän huipulle johtavia kuntoiluportaita.
- Paloheinän aluetta voi kehittää tarjoamalla liikuntamahdollisuuksia ikääntyneelle väestölle.
- Elontien molemmin puolin, Länsi-Pakilan länsipuolella sijaitsevien Elonpalstojen alueella harjoitetaan palstaviljelyä. Toimintaa kehitetään alueen toimijoiden kanssa.

Kuva 9. Haltialan alueen metsäluonto on monimuotoinen.